

POSTANOWIENIE

Dnia 12 października 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Maciej Pacuda

w sprawie z odwołania M. K. i P. Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w S.
od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Szczecinie
o podleganie ubezpieczeniom społecznym,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w dniu 12
października 2023 r.,
na skutek skargi kasacyjnej odwołujących się od wyroku Sądu Apelacyjnego w
Szczecinie
z dnia 3 marca 2022 r., sygn. akt III AUa 245/21,

- 1) odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2) zasądza od odwołujących się na rzecz organu rentowego
kwoty po 240 (dwieście czterdzieści) złotych od każdego z nich
tytułem kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu
kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Szczecinie
wyrokiem z dnia 3 marca 2022 r. oddalił apelację wniesioną przez ubezpieczonego
M. K. i płatnika składek P. Sp. z o.o. w S. od wyroku Sądu Okręgowego – Sądu
Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Szczecinie z dnia 7 kwietnia 2021 r., którym
oddalono odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w
Szczecinie z dnia 18 listopada 2019 r. stwierdzającej, że M.K. nie podlega
obowiązkowo ubezpieczeniom: emerytalnemu, rentowym, chorobowemu i

wypadkowemu od dnia 1 grudnia 2018 r. jako pracownik płatnika składek P. Sp. z o.o.

Obaj odwołujący się wnieśli do Sądu Najwyższego skargę kasacyjną, zaskarżając wyrok Sądu Apelacyjnego w całości i zarzucając naruszenie prawa materialnego, to jest art. 6 ust. 1 pkt 1, art. 8 ust. 1, art. 11 ust. 1, art. 12 ust. 1, art. 13 pkt 1, art. 18 ust. 1, art. 20 ust. 1 i art. 83 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych oraz art. 22 § 1 k.p., art. 83 § 1 k.c., art. 6 k.c. i art. 58 k.c. w związku z art. 300 k.p., a także naruszenie przepisów postępowania, to jest art. 382 k.p.c. w związku z art. 233 § 1 k.p.c.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący powołali się na występowanie w sprawie istotne zagadnienia prawnego, które zawarli w pytaniach: „I. czy podjęcie zatrudnienia w spółce prawa handlowego, połączone z uchybieniem terminu wynikającego z art. 36 ust. 1, 2, 4 ustawy systemowej, może dać podstawę do zakwestionowania faktycznego zawarcia umowy o pracę i tym samym ostatecznie odmówić uznania ubezpieczenia za okres zatrudnienia? II. czy osobie zawierającej umowę o pracę, która następnie z powodów zdrowotnych (wypadek), można zarzucić pozorowanie stosunku pracy?”

Ponadto - zdaniem skarżących – ich skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

Uzasadniając ten wniosek, skarżący podnieśli między innymi, że zaskarżone orzeczenie Sądu Apelacyjnego „jest oczywiście niesprawiedliwe i w ocenie skarżących stanowi jedynie przejaw utartego już schematu odmowy uznania pracownikowi zatrudnienia w trybie art. 22 k.p., który to pracownik później zaczyna korzystać z wysokich świadczeń społecznych. (...) W zaistniałym stanie faktycznym zarówno organ rentowy, jak i obie instancje uznały, że zbieg okoliczności polegający najpierw na uchybieniu terminu do zgłoszenia do ubezpieczeń społecznych, następnie wypadek ortopedyczny mający miejsce tydzień po zatrudnieniu ubezpieczonego, przesądza o uknutej intrydze skierowanej przeciwko organowi rentowemu, która oczywiście polegać miała jedynie na konieczności wypłaty wysokich świadczeń z ubezpieczenia społecznego. Nie wzięto pod uwagę okoliczności wprost przemawiających za uznaniem, że M. K. faktycznie wykonywał pracę na rzecz spółki, jednakże szereg zdarzeń

następujących w bliskim po sobie okresie stanowiło zarówno dla Sądów, jak i samego organu rentowego jednoznaczne działanie mające na celu wyłudzenie świadczeń w związku z wypadkiem ortopedycznym ubezpieczonego”.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Stosownie do art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4). Wypada również dodać, iż zgodnie z art. 398⁴ § 2 k.p.c., określającym wymogi formalne skargi kasacyjnej, skarga kasacyjna powinna zawierać wniosek o przyjęcie do rozpoznania i jego uzasadnienie. Należy zatem stwierdzić, że wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w powołanym wcześniej art. 398⁹ § 1 k.p.c., a jego uzasadnienie winno zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy. Skarga kasacyjna nie jest bowiem (kolejnym) środkiem zaskarżenia przysługującym od każdego rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, z uwagi na przeważający w jej charakterze element interesu publicznego. Służy ona kontroli prawidłowości stosowania prawa, nie będąc instrumentem weryfikacji trafności ustaleń faktycznych stanowiących podstawę zaskarżonego orzeczenia.

Wypada również przypomnieć, że w przypadku powoływania się na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego, w uzasadnieniu wniosku (sporządzonym odrębnie od uzasadnienia podstaw kasacyjnych) winno zostać sformułowane zagadnienie prawne oraz przedstawione argumenty prawne, które wykażą możliwość różnorodnej oceny zawartego w nim problemu. Zgodnie ze stanowiskiem jednolicie wyrażanym w judykaturze oznacza to w praktyce, że zagadnienie prawne musi odpowiadać określonym wymaganiom, a mianowicie: 1) być sformułowane w oparciu o okoliczności mieszczące się w stanie faktycznym

sprawy wynikającym z dokonanych przez sąd ustaleń (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 kwietnia 1996 r., II UR 5/96, OSNAPiUS 1997 nr 3, poz. 39 i postanowienie z dnia 7 czerwca 2001 r., III CZP 33/01, LEX nr 52571), 2) być przedstawione w sposób ogólny i abstrakcyjny tak, by umożliwić Sądowi Najwyższemu udzielenie uniwersalnej odpowiedzi, niesprowadzającej się do samej subsumcji i rozstrzygnięcia konkretnego sporu (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 15 października 2002 r., III CZP 66/02, LEX nr 57240; z dnia 22 października 2002 r., III CZP 64/02, LEX nr 77033 i z dnia 5 grudnia 2008 r., III CZP 119/08, LEX nr 478179), 3) pozostawać w związku z rozpoznawaną sprawą i 4) dotyczyć zagadnienia budzącego rzeczywiście istotne (a zatem poważne) wątpliwości. Istotność zagadnienia prawnego konkretyzuje się zaś w tym, że w danej sprawie występuje zagadnienie prawne mające znaczenie dla rozwoju prawa lub znaczenie precedensowe dla rozstrzygnięcia innych podobnych spraw. Twierdzenie o występowaniu istotnego zagadnienia prawnego jest uzasadnione tylko wtedy, kiedy przedstawiony problem prawny nie został jeszcze rozstrzygnięty przez Sąd Najwyższy lub kiedy istnieją rozbieżne poglądy w tym zakresie, wynikające z odmiennej wykładni przepisów konstruujących to zagadnienie (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 10 marca 2010 r., II UK 363/09, LEX nr 577467, czy też z dnia 12 marca 2010 r., II UK 400/09, LEX nr 577468).

Z kolei zgodnie z utrwalonym stanowiskiem judykatury skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, jeżeli zaskarżone tą skargą orzeczenie zapadło wskutek oczywistego naruszenia prawa, zaś oczywiste naruszenie prawa powinno być rozumiane jako widoczna, bez potrzeby dokonywania pogłębionej analizy jurystycznej, sprzeczność wykładni lub stosowania prawa z jego brzmieniem albo powszechnie przyjętymi regułami interpretacji (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26 lutego 2001 r., I PKN 15/01, OSNAPiUS 2002 nr 20, poz. 494 oraz z dnia 17 października 2001 r., I PKN 157/01, OSNP 2003 nr 18, poz. 437) i jest możliwe do przyjęcia tylko wówczas, gdy orzeczenie jest niewątpliwie sprzeczne z zasadniczymi i niepodlegającymi różnej wykładni przepisami prawa (por. orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 30 stycznia 1963 r., II CZ 3/63, OSPiKA 1963 nr 11, poz. 286). Powołanie się przez autora skargi kasacyjnej na przesłankę zawartą w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. zobowiązuje go zatem

do przedstawienia wywodu prawnego zmierzającego do wykazania kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego polegającej na jego oczywistości, widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, co daje podstawy do uznania skargi za oczywiście uzasadnioną, tj. podlegającą uwzględnieniu (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 11 grudnia 2009 r., II PK 223/09, LEX nr 585777 oraz z dnia 3 lutego 2010 r., II PK 304/09, LEX nr 602695). Innymi słowy, jeżeli skarżący powołuje się na oczywistą zasadność skargi, to powinien zawrzeć w niej wywód prawny, z którego ta oczywista zasadność będzie wynikała. Ma to być przy tym zasadność łatwo dostrzegalna już nawet przy pobieżnej lekturze skargi (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 7 maja 2010 r., V CSK 459/09, LEX nr 602638).

Zdaniem Sądu Najwyższego, oceniany w niniejszym postępowaniu wniosek skarżących nie spełnia wyżej określonych kryteriów. Co do sugerowanego w tym wniosku istotnego zagadnienia prawnego należy zauważyć, że ogranicza się ono do sformułowania dwóch pytań, którym nie towarzyszy jakikolwiek wywód o charakterze jurydycznym zawierający argumenty prawne służące wykazaniu, że na tle wykładni określonych przepisów prawa materialnego (skarżący wymieniają art. 36 ust. 1, 2 i 4 ustawy systemowej oraz art. 22 k.p.) występuje problem budzący rzeczywiście poważne wątpliwości interpretacyjne, wymagające rozstrzygnięcia przez Sąd Najwyższy. Z całą pewnością za taki wywód nie można bowiem uznać uzasadnienia ocenianego wniosku, które w ogóle nie koresponduje z pytaniami nazwanymi przez skarżących istotnym zagadnieniem prawnym, gdyż cała argumentacja mająca potwierdzić zasadność ocenianego wniosku w istocie stanowi jedynie próbę podważenia oceny zebranego w sprawie materiału dowodowego dokonanej przez Sądy obu instancji oraz poczynionych na jej podstawie ustaleń faktycznych i zastąpienia ich stanem faktycznym opisanym przez samych skarżących. To, że skarżący kontestują owe ustalenia faktyczne, potwierdza zresztą opis naruszenia art. 382 k.p.c. w związku z art. 233 § 1 k.p.c. powołanych w ramach procesowej podstawy zaskarżenia.

Sąd Najwyższy podkreśla w związku z tym, że powoływanie się na błąd w przeprowadzonej ocenie dowodów i dokonanych na tej podstawie ustaleniach faktycznych nie może być podstawą skargi kasacyjnej (art. 398³ § 3 k.p.c.),

ponieważ ustalenia te są wynikiem swobodnej oceny dowodów dokonywanej przez sąd *meriti*. Sąd Najwyższy, zgodnie z art. 398¹³ § 2 k.p.c., jest natomiast związany ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia, co oznacza, że w przypadku poddania skargi kasacyjnej merytorycznej ocenie i tak musiałby uwzględnić owe ustalenia faktyczne przy rozpatrywaniu powołanych w skardze zarzutów naruszenia prawa materialnego, którego przepisy stanowiły właściwą podstawę prawną rozstrzygnięcia zawartego w zaskarżonym wyroku.

Zgodnie z poczynionymi w sprawie ustaleniami faktycznymi zawarcie umowy o pracę między skarżącymi w dniu 30 listopada 2018 r. było natomiast czynnością prawną pozorną. Strony tej umowy o pracę w istocie nie miały zamiaru nawiązania stosunku prawnego o cechach określonych w art. 22 § 1 k.p., a nadto skarżący M.K. nie wykonywał zatrudnienia w reżimie określonym w tym przepisie (jego relacja z pracodawcą w szczególności nie miała cechy podporządkowania kierownictwu pracodawcy). Był on prezesem jednoosobowego zarządu spółki od 2015 r., jednakże umowę o pracę zawarł z tą spółką dopiero kilka lat później w chwili, gdy zaistniała konieczność skorzystania przez niego ze zwolnienia lekarskiego. O tym, że umowa była antydatowana, świadczyło z kolei nie tylko spóźnione jej zgłoszenie w organie rentowym, ale również niewykonanie badań lekarskich dopuszczających skarżącego do pracy na danym stanowisku oraz natychmiastowe rozpoczęcie korzystania ze zwolnienia lekarskiego. Pozorność zatrudnienia skarżącego potwierdzała także sytuacja finansowa spółki, która w 2018 r. wykazała stratę w kwocie 11.319,71 zł, oraz niezatrudnienie nikogo, kto zastąpiłby skarżącego w okresach jego wielomiesięcznych nieobecności spowodowanych chorobą.

Końcowo Sąd Najwyższy wyjaśnia też, że pozorność czynności prawnej jest okolicznością faktyczną, która podlega ustaleniu przez sądy powszechne. Ustalenie to nie podlega zaś kontroli kasacyjnej w jakimkolwiek aspekcie w ramach podstawy określonej w art. 398³ k.p.c. (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 5 czerwca 2009 r., I UK 21/09, LEX nr 515699; z dnia 28 kwietnia 2010 r., II UK , LEX nr 604221; z dnia 26 stycznia 2011 r., I UK 281/10, LEX nr 786372; z dnia 23 stycznia 2012 r., II UK 93/11, LEX nr 1163333; z dnia 4 kwietnia 2014 r., LEX nr 1480316; z dnia 6 grudnia 2016 r., II UK 439/15, LEX nr 2188634). Skarżący może więc

kwestionować jedynie prawidłowość zastosowania art. 83 k.c. w ustalonych przez sąd okolicznościach faktycznych i kwalifikację tych okoliczności w kategoriach pozorności (por. wyrok Sądu Najwyższego z 2 kwietnia 2014 r., IV CSK 399/13, LEX nr 1477453).

Kierując się przedstawionymi motywami, Sąd Najwyższy doszedł do przekonania, że skarżący nie wykazali potrzeby poddania ich skargi kasacyjnej merytorycznemu rozpoznaniu zarówno w związku z deklarowanym w ocenianym wniosku występowaniem w sprawie istotnego zagadnienia prawnego, jak i oczywistą zasadnością tego środka zaskarżenia. Dlatego, opierając się na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., a w odniesieniu do kosztów postępowania kasacyjnego na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w związku z art. 99 k.p.c. oraz § 10 ust. 4 w związku z § 9 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych, orzekł jak w sentencji postanowienia.

[SOP]

[a!]